

- 1. Mezi rezonující témata letošních voleb se řadí např. krize dostupného bydlení, státní dluh či důchodová reforma. Jakou prioritu pro vás mezi těmito tématy má téma životního prostředí a udržitelnosti? Je to naprostá nutnost, které by se ostatní věci měly podřídit, jeden z mnoha problémů, který budete řešit, nebo téma, které se nemusí v zásadě řešit, taková třešnička na dortu?**

Všechny výše uvedené problémy mají pro nás vysokou prioritu. Bez sociální stability není možné lidi přesvědčovat o potřebě cirkulární ekonomiky, ani není možné je žádat o snížení jejich emisní stopy. Všechna zmíněná témata je nutno řešit, protože jejich význam poroste v každých následujících volbách.

Téma životního prostředí a udržitelnosti musí být protkáno všemi těmito oblastmi. Jeho zanedbání by jen vytvářelo další negativní externality, a tedy skryté náklady, se kterými bychom se museli o to více vypořádat v budoucnosti. Chytrá řešení všech klíčových témat budou otázkou životního prostředí adekvátně reflektovat.

- 2. Jaký energetický mix ČR byste chtěli prosadit v roce 2030 a v r. 2050?**

České firmy a domácnosti musí mít dostupnou a čistou energii a teplo. Základem je pokračovat v budování chytré a robustní přenosové soustavy. Rozvoj naší energetiky ale musí jít ruku v ruce s rozvojem energetiky v celé Evropské unii a potřebujeme i vážně reflektovat potřebu co nejrychlejšího dosažení uhlíkové neutrality. Hlavním zdrojem energie budou obnovitelné zdroje energie a jádro. Vzhledem k časové variabilitě obnovitelných zdrojů klademe velký důraz na zálohování energie. Transformace bude obtížná, v střednědobém horizontu očekáváme snížené možnosti dovozu energie ve špičkách z Evropy a vysoké náklady při přechodu teplárenství k nízkoemisním zdrojům. Připravujeme soustavu opatření, které zabrání skokovému růstu cen a nezapomínáme na nutnost rekvalifikací a ekonomické podpory regionů postižených důsledky transformace.

- 3. Čím se v energetickém mixu ČR nahradí uhlí, které se chystáme omezit? Úspory energie, obnovitelné zdroje, jaderná energetika, uhlí, nebo budeme energii dokupovat?**

Ve volebním programu jsme se zavázali k odklonu od spalování uhlí do roku 2033. Hlavními zdroji energie se stanou obnovitelné zdroje energie a jádro. Proto musíme významně posílit roli obnovitelných zdrojů v energetickém mixu České republiky. Výpadek uhlí budeme muset řešit více nástroji. Tedy úsporami energií, novými zdroji, a to jak obnovitelnými, tak jadernými v případě, že cena energie z jádra výrazně nezatíží peněženky občanů. Klíčové je i posílení přenosové soustavy. Naše konkurenční výhoda pak může být v akumulaci energií, a to jak v bateriových úložištích, tak v přečerpávacích elektrárnách. K našim prioritám patří také rozvoj decentralizovaných energetik. V tomto volebním období lze významně přispět k jejich rozvoji změnami v legislativě a regulačních opatřeních.

Jako krátkodobé řešení se pak nabízí plyn. Zde si ale musíme uvědomit, že samotné pálení plynu je z emisního pohledu sice čistější než spalování uhlí, ale úniky metanu při těžbě a dopravě mohou činit až 12 %. Protože je metan 25x účinnější skleníkový plyn než oxid uhličitý, v krátkodobém horizontu dokonce dojde ke zvýšení produkce skleníkových plynů. Proto bychom měli být v nahrazování uhlí zemním plynem uvážliví a investovat primárně do těch nejefektivnějších OZE, a to pomocí aukcí.

Dále musíme využívat tržních nástrojů pro motivaci k dekarbonizaci jako jsou uhlíkové daně. Díky nim dochází k organické dekarbonizaci výroby elektřiny, protože ekonomická návratnost investic do zelených zdrojů začíná fungovat i bez jakýchkoliv dotací. Vytváří se tak konečně prostředí, ve kterém se vyplácí investovat do bezemisních a nízkoemisních zdrojů. Je teď na nás tento trend co nejvíce urychlit a zároveň pohlídat to, aby část občanů netrpěla energetickou chudobou a výnosy z uhlíkových daní byly investovány rozumně. V současnosti například Modernizační fond značně zvýhodňuje velké energetické firmy na úkor malých, lokálních projektů.

V neposlední řadě se chceme zaměřit na výzkum a vývoj v oblasti jaderné energetiky, obzvláště pak podporou malých modulárních reaktorů, jejichž škálovatelnost nám v budoucnu umožní řešit nedostatek energie v základním zatížení.

4. Jak se budou řešit případné energetické výpadky v Česku (jako např. ve Švédsku)?

Přechod na nový energetický mix nebude snadný. Pokud nedojde k významnému technologickému pokroku, stabilita dodávek energie v celém evropském prostoru čelí významným rizikům, která jsou ještě násobena politickými rozhodnutími v některých evropských zemích. Proto je třeba udržovat v pohotovosti záložní zdroje pro případ krizových situací.

Nejde tedy jen udržení bezpečnosti České energetické sítě ale o stabilitu dodávek elektřiny v celé Evropě. Dokud nebudou akumulární kapacity dostatečné pro pokrytí náhodných výpadků nebo delších období bez výroby obnovitelných zdrojů, bude nutné v nějaké formě zachovat možnost připojit k síti fosilní elektrárny ale jen na dobu nezbytně nutnou pro pokrytí vzniklé situace. Stále máme obrovské možnosti v rámci řízení sítě a spotřebičů kdy pouhým rozložením zátěže v čase lze předejít mnoha vypjatým situacím v distribuci elektřiny. Další cestou přejí předcházení problémům s distribucí je zvyšování účinnosti a snižování spotřeby elektřiny.

5. Jak byste řešili problém, kdy znečišťovatelé či výrobci energie přesunou transformační náklady na koncového spotřebitele, kterým v některých případech hrozí tzv. energetická chudoba?

Evropská unie s kompenzací důsledku dekarbonizace i pro koncové spotřebitele počítá. V novém legislativním balíčku Fit For 55 navrhuje zřízení tzv. Sociálního klimatického fondu, který má sloužit k boji s klimatickou chudobou. V našich podmínkách lze předpokládat, že pro nízkopříjmové skupiny budou zavedeny kompenzace, které zajistí, aby energetickou chudobu nikdo netrpěl.

6. Jak se stavíte k IPCC a dodržení Pařížské dohody? Např. jestli chcete zabránit jejímu současnému nedodržování na mezinárodní úrovni, či jestli máte vymyšlené konkrétní kroky pro Česko.

Abychom klimatické změny zpomalili, musíme na řešení spolupracovat, dotace na ochranu klimatu čerpat transparentně a efektivně a zaměřit se nejen na adaptaci naší krajiny a měst, ale také na dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050 a plnění evropských klimatických závazků.

Pokud chceme mít budoucnost, je nezbytné, aby Pařížskou dohodu dodrželi všechny státy. Evropská unie ale i další státy začínají chápat, že dovoz zboží přes polovinu planety, kde jsou továrny zásobování především uhlím a dalšími fosilními palivy nejsou cestou do budoucnosti. Emise skleníkových plynů si nevybírají, ve kterém státě vzniknou. Termíny jako uhlíková daň a uhlíkové clo jsou proto naprostou nutností, která pomůže narovnat podmínky pro konkurenceschopnost našich výrobků a současný pokřivený ekonomický stav, který díky levné práci a klimatické nezodpovědnosti v některých zemích generuje dopravu přes polovinu planety a současně zásobuje továrny fosilními zdroji energie.

7. Hodláte činit nějaké symbolické kroky k ochraně životního prostředí (např. že by poslanci nelétali na schůzky po Evropě letadlem)?

Symbolické kroky jako jízda vlakem nebo jízda do práce na kole jsou jistě chvályhodné a nepopíráme, že k omezení uhlíkové stopy může každý obyvatel této planety přispět za sebe a uvědomujeme si, že osobní příklad má velký smysl. Nicméně cílem by mělo být především systémové řešení a vláda, která jde svým občanům příkladem a snaží se takové kroky podporovat.

8. Jak hodláte řešit nepoměrné dopady omezení těžby uhlí na některé regiony a jejich obyvatele?

Uhelné regiony je třeba připravit na odstup od spalování uhlí především prakticky, s ohledem na lidi – zaměstnance dolu, elektráren a dalších souvisejících odvětví. Náklady na modernizaci české energetiky nesmí nést ti nejchudší a nejzranitelnější, a naopak je třeba investovat tak, aby se místní ekonomika mohla přeorientovat na inovativní odvětví s vysokou přidanou hodnotou. Zaměstnancům uhelných dolů pak musíme nabídnout kvalitní programy rekvalifikace, můžeme se inspirovat ze světa, kde takové programy již existují (např. americký Trade Adjustment Assistance).

Transformaci těchto regionů lze financovat z programů EU, např. Fondu pro spravedlivou transformaci či Modernizačního fondu. Musíme si ale pohlídat, aby tyto finance šly skutečně do budoucnosti lidí, a NE velkým energetickým společnostem.

9. Jak chcete vyřešit problém sucha v Česku, jak jej popisuje např. <https://www.intersucho.cz/cz/>?

Základem pro boj se suchem je zdravá a odolná krajina, která je schopna zadržet vodu, je odolná proti erozi, a i v obdobích sucha je schopna své okolí ochladit a zásobit vodou. Zásadním krokem je proto zadržování vody v krajině. To je možné v lesích například obnovou pramenišť, stavbou vsakovacích rýh, postupným obnovováním přirozenější druhové skladby odolné vůči klimatické změně a vpouštěním vod z příkopů do porostů. V krajině je pak možné zadržet velké množství vody na zemědělské půdě vhodnou formou hospodaření, které podporuje tvorbu organické hmoty v půdě či protierozními opatřeními.

Dále se musíme zaměřit na revitalizaci vodních toků, zrušení či využití meliorací a odvodňovacích koryt, obnovu mokřadů, renaturalizaci vodních toků (umožní to přirozený rozliv vody namísto rychlého spláchnutí do měst a obcí), budování remízků a alejí či ozelenění měst, což zlepší jejich mikroklima.

Také bychom se měli snažit o adaptaci na změny klimatu ve smyslu změny teploty a vlhkosti vzduchu. Základními opatřeními jsou postupná změna druhové skladby lesa ve prospěch stromů odolnějších na vyšší teploty a menší zásobu vody v půdě, na zemědělské půdě je zásadní důsledné setí meziplodin, zmenšení půdních bloků, uzavírání cyklů i pomocí zpracování výstupů živočišné výroby a jejich zapravení do půdy, což mj. přispěje k obnově organické hmoty v půdě či výsadba trvalých krajinných prvků.

10. Plánujete nějakým způsobem podpořit elektromobilitu? Např. dotacemi na výzkum baterií nebo zákazem prodeje aut se spalovacími motory (např. v Británii je tento zákaz od r. 2030).

Automobilový průmysl se bude muset na měnící se strukturu průmyslových odvětví připravit. Počítáme s pomocí domácím firmám a investicemi jak do digitalizace, obnovitelných zdrojů energie, tak i do nových technologií a elektromobility. Nemine nás například ani veřejná podpora ve výstavbě Gigafactory na výrobu baterií. Tato podpora musí ale být podmíněná i zapojením českých univerzit a výzkumných kapacit.

Jelikož bude velmi brzy dosaženo cenové parity mezi elektromobily a automobily se spalovacím motorem, tak by hlavní podpora ze strany státu měla být infrastrukturní, a to v zajištění dobíjení jak pomalého, tak tranzitního pro všechny uživatele. Elektromobilitu je jinými slovy nutné podpořit výstavbou infrastruktury nabíjecích stanic. Velmi důležité bude také zajištění přístupu k dobíjení pro nákladní dopravu, kde úspory změnou trakčního pohonu v kombinaci s pokročilými bateriovými technologiemi dokážou ušetřit obrovské náklady a zvýšit efektivitu ekonomiky bez dopadu na životní prostředí.

Důležité je pro nás v každém případě rozšíření a udržení veřejné dopravy ve vysokém komfortu, aby nabízela kvalitní alternativu k individuální automobilové dopravě.

11. Plánujete redukci uhlíkové stopy státních úřadů a institucí? Např. tím, že by instituce měly povinnost kupovat energii jen z obnovitelných zdrojů, či že by jídelny měly povinnost zařazení alespoň jednoho vegetariánského jídla do menu.

Státní úřady mají obrovský dluh především v oblasti efektivního využívání energií. Je potřeba výrazně zvýšit tempo zateplování a snižování energetické náročnosti vládních budov. Podpora obnovitelných zdrojů je důležitým tématem, které ale chceme řešit spíše koncepčně na centrální úrovni.

Státní, krajské a obecní instituce by měly zařazovat do jídelníčku potraviny z lokální produkce a biopotraviny v postupně se zvyšujícím procentu. Jejich součástí by měla být i nabídka vegetariánských jídel. Ve volebním programu si klademe za cíl ve školách a školách, v domovech seniorů, nemocnicích, armádě i ve věznicích zajistit stravování formou lokálních, sezónních a nutričně bohatých potravin. Ve veřejném stravování prosadíme narůstající podíl biopotravin.

12. Jak/jestli chcete podpořit udržitelné zemědělství a malé hospodáře? Jak chcete podpořit spotřebu regionálních surovin?

Uděláme maximum proto, aby ekologičtí zemědělci hospodařili do roku 2030 alespoň na 25 % zemědělské půdy v ČR a biopotraviny byly významnou součástí veřejného stravování.

Snížíme byrokratickou zátěž, která zatěžuje domácí producenty, posílíme jejich postavení na trhu, konzumaci lokálních potravin a potravinovou soběstačnost. Věříme, že tento cíl nastartuje celkový posun českého zemědělství směrem k udržitelnosti a správcům naší krajiny vrátí ztracenou prestiž. Nebojíme se toho, že tím způsobíme miliardové ztráty českému premiérovi, protože je pro nás důležitější, abychom zlepšili stav naší krajiny.

Dále považujeme za nezbytné, aby opatření Společné zemědělské politiky skutečně podporovala adaptaci na klimatickou změnu a biodiverzitu (vč. více ohrožených cílových druhů), krajino tvorbu (např. agrolesnictví), neproduktivní prvky (krajinné pásy, úhory, biopásy) na min. desetinu zemědělské půdy a dobrý životní stav zvířat s ohledem na jejich přirozené potřeby (pastva).

Ekoplatby pak chceme zacílit, nikoli je rozdávat plošně a s jejich pomocí přispět k retenci vody v krajině, posílení biodiverzity, snížení eroze a posílení krajinného rázu. Podpoříme i moderní precizní zemědělství, například využití dat k cílenému používání hnojiv a pesticidů s cílem zvýšit jejich efektivitu, snížit jejich spotřebu a bránit vyplavování do povrchových a podzemních vod.

13. Jaké kroky byste chtěli podniknout ke zmenšení uhlíkové stopy na unijní úrovni? Např. zavedení rychlodrah pro omezení vnitrostátních letů či omezení celkové produkce CO.

Hlavním cílem má být podpora klimatických snažení evropských institucí, a to i na domácím poli. Je potřeba začít mnohem lépe vysvětlovat klimatickou politiku našim občanům a získat pro ni větší společenskou podporu.

14. Řeší současný systém emisních povolenek dostatečně problém průmyslového znečištění? Pokud ne, jakým způsobem byste předvídatelně a postupně tlačili/motivovali podnikatele k transformaci jejich podniků tak, aby splňovaly emisní závazky dané Pařížskou klimatickou dohodou?

Systém emisních povolenek řeší pouze emise (vybraných) skleníkových plynů. Proto na něj nelze tuto problematiku omezit. I v rámci zahrnutých oblastí je nutné stávající systém posilovat, aby účinně plnil svou funkci motivace energetiky, teplárenství a průmyslu k dekarbonizaci. Není možné připustit, aby se daná regulace za přispění politiků národních států obcházela a ohrozila dosažení stanovených klimatických cílů.

15. Myslíte si, že HDP je dobrý ukazatel ke sledování obecného pokroku naší země? Neměla by vláda raději sledovat jiné indexy jako např. HDI (human development index) či GPI (genuine progress indicator)?

HDP je jen jedním z mnoha ukazatelů, které nám dávají informaci o stavu naší ekonomiky a společnosti. Určitě dává smysl dlouhodobě vyhodnocovat a sledovat celou řadu dalších věcí, ať už v oblasti životního prostředí, kvality života atd.